

השיעור מתוך קונטרס 'הביני'
ניתן להשיג את הקונטרס
המלא במוקדי המכירה

הביני

שיעורי הרב שמעון שפיצר שליט"א
מדור אמונה ובטחון

שיעור קצ"ו • פרשת חוקת-קרח בחו"ל תשפ"ג
נמסר ביום שלישי פרשת קרח (שלה בחו"ל) כ"ד סיון תשפ"ג

גליון זה מודפס במאות עותקים
ומחולק חינם מדי שבוע
קחו חלק והשתתפו
בהוצאות ההדפסה בעין יפה
לתרומות: 052-761-2069
או: 050-414-4718

מצבי החיים בונים את בטחון האדם בהדרגה

יכול לעמוד בו. איני יכול לצאת ממיטתי בגלל זה..." אולי הוא יוצא באופן גופני מהמיטה, אבל רוחו עכורה ומוחו נעול, ואינו מצליח לחזור אל עצמו, ללמוד ולהתפלל בשמחה כימים מקדם.

ובכן, מהי תוכניתו של הקב"ה למצב כזה? הוא מנסה להתחזק, אבל אינו עולה בידו. איך מוציא האדם עצמו מבור חשוך שכזה? מה הלימוד של מצב כזה? מה הקב"ה רוצה שהאדם ילמד ממצביאות כזו שהוא שרוי בה שאינו מצליח?

מדרגות רבות בבטחון

הנה הנושא הזה מקיף הרבה ענינים שלמדנו לאחרונה ושלמדנו בעבר, ונלך לאט לאט. אחד מהכללים בבטחון אשר למדנוהו כבר פעמים הרבה הוא שיש מדרגות רבות. רבינו המחבר עצמו בסוף שער הבטחון מונה וסופר כמה וכמה מדרגות. דבר הוא שיש לו מדרגות עד אין סוף, כי דבר רוחני הוא שענינו דביקות בהקב"ה שאין לו סוף, וכפי שהוא עצמו אין לו סוף, כך ההתקרבות אליו אין לה סוף.

מעניין לציין שה'שומר אמונים' בדרוש הבטחון (פ"ח) מדבר בענין היסוד שהבאנו בשיעור הקודם שאפילו הרשע הבוטח בה' חסד יסובבנו, ומבאר שמדת הבטחון מתחילה במדרגה העליונה בחינת חכמה ומסתיימת עד בחינת רגליים שנאמר (ש"א ב, ט) רגלי חסידיו ישמור, היינו אפילו כשהביטחון הוא בבחינת רגליים, שאפילו הרשע יכול לבטוח בה' כמאמר חז"ל (איכה רבה ד, כג) אפילו הרשע הבוטח בה' חסד יסובבנו.

אמור מעתה: כשהרשע בוטח בה', אע"פ שהוא בוטח באמת ואינו מרמה את עצמו (כפי שנתבאר בשיעור הקודם החילוק בין בוטח באמת למרמה את עצמו), אין בטחונו מהמדרגה העליונה של הבטחון, אך עם כל זה הוא בטחון, כי יש גם רגליים של בטחון. וזהו אחד מהכללים הקיימים בענין בטחון שהגם שאין האדם במדרגה עליונה של בטחון, יודע הוא שיש הרבה מאוד מדרגות ושהוא מטפס ועולה.

ועוד כתב ה'שומר אמונים' במאמר הבטחון וההתחזקות (פרק כ"ג) בהא דאיתא (עירובין נד, א): "אמר ליה שמואל לרב יהודה: שינא, חטוף ואכול חטוף ואישתי, דעלמא דאזלינן מיניה כהלולא דמי". חטוף ואכול פירושו שהגם שאינך במדרגה העליונה, עשה לכל הפחות לפי מדרגתך. הוא מדבר שם בענין הבטחון ומבאר שהדבר

צערו של הנכשל בניסיון

לפעמים מזדמן לו לאדם נסיון קצת יותר גדול מהרגיל ואז הוא מגלה שהוא לא מצליח לקיים את מה שלמד. הוא מתרגז מבפנים, ויש שזה גם מקבל אצלו ביטוי חיצוני. הוא כועס וצועק, ומהלך מחשבתו וסגנון דיבורו אינם תואמים כלל את מה שלמד, ופעמים הרבה זה גורם לו לאדם ליפול ברוחו באמרו לעצמו: "כבר חשבתי שהגעתי לאיזו מדרגה והנה אני רואה שלא הגעתי לשום מקום".

והאמת שזה קורה בדרך כלל לכל אחד לפחות כמה פעמים בחיים, וזה לא קשור בהכרח לנסיון גדול במיוחד, אלא די בכך שהאדם לא היה מוכן לנסיון שהזדמן לו, כידוע שהרבה מאוד נסיונות מביא הקב"ה לאדם מבלי להודיע לו על כך קודם לכן, וכאשר הנסיון בא לו לאדם בפתע פתאום, קשה לו שבעתיים, כי הוא צריך להלחם חזק מאוד עם הרגשותיו ולומר לעצמו: "הקב"ה עשה זאת ואך לטובתי הוא... יהיה טוב... הקב"ה לא יזניח אותי", ולא תמיד הוא מצליח בכך.

וכאמור, מציאות זו מעוררת באדם מחשבות רבות שעלולות להעכיר את רוחו. האדם שואל את עצמו: "מה קרה עם כל מה שלמדתי? למה כשהגיע למעשה איבדתי צלם אנוש, איבדתי את ישוב דעתי ואת התורה והתפילה?". ופעמים הרבה הצער שנוצר מזה יותר קשה מהנסיון עצמו. כיון שהוא אדם שעובד על עצמו, הוא נעשה עכשיו ברוגז על עצמו: "מדוע אני נראה ככה? מה, אני ילד קטן שאינו יכול להתגבר?!". ופעמים הרבה אף דברי חיזוק אינם מועילים בשעה כזו. אנשים מחזקים אותו, אנשים אומרים לו: "עליך לחשוב כך וכך", והוא משיב ברוגזה: "אני יודע היטב מה אני צריך לחשוב, אבל למעשה אני רואה שאני רחוק מאוד מלהיות היכן שחשבתי שאני נמצא, והדבר שובר אותי לרסיסים".

ובנוסף לכך מתחמקות לו קושיות במוחו, כגון: "מה, אני באמת כל-כך רע שמגיע לי מכות כואבות כאלה?! עשיתי עבירות כאלה חמורות שהקב"ה צריך להכות אותי במכות כאלה?!". ועוד קושיא: "חז"ל הרי אמרו שאין הקב"ה בא בטרונאי עם בריותיו (ע"א, א), היינו שאינו מביא לאדם נסיון יותר מכפי יכלתו, ולכאורה מצבי מוכיח את ההיפך מזה. הנה אני מנסה להיות יהודי ירא שמים, ללמוד ולהתעלות, וכאן הגיע לי נסיון כזה שלפי המצב שלי עכשיו איני

יעמדו על הברכה נדיבי הלב שתרמו מהונם להדפסת הגליון

גליון זה נתרם לזכות
החפץ בעילום שמו
לזכותו ולהצלחתו

יזכה לכל הברכות האמורות בתורה, לשפע ברכה והצלחה, ולרוב נחת מכל יוצ"ח

ליצירת קשר בכל הקשור לגליון זה: teimaminahor@gmail.com

כלול במאמר חז"ל "אפילו רשע הבוטח בה' חסד יסובבנו". **בוודאי יש לך עכשיו לפי ערכך ומצבך מהלכי מחשבה שאתה ראוי להם, וזוהי עבודתך לחשב בהם, ואדרבה, זה יעלה אותך למדרגות הבאות.**

הרבה מדרגות בהרגשים

עכ"פ זוהי תחילת התשובה. האדם הרי צריך לבנות כלים 'להרגשים' הנכונים, כפי שנתבאר בשיעורים האחרונים. על-ידי עבודה מתונה האדם מפתח² לבו שיוכל להרגיש עוד ועוד הרגשים נכונים, ובכל הרגש שקיים, יש דרגות על גבי דרגות. הבה נרחיב ביסוד זה בסגנון שיוקל עלינו להתחבר, ומתוך כך נוכל למדוד את עצמינו ולהעריך את מצבינו באיזו מדרגה אנו עומדים.

נאמר שלכל הרגש יש הרבה מאוד דרגות. ניקח למשל פחד. אומרים שמי שהוא בעל בטחון, צריך להתרגל שלא לפחד משום דבר. אך קל מאוד להבין שיש לזה הרבה מדרגות וש אפשר להרגיל את האדם להפחית את הפחד עוד ועוד. בתחילה היה מתפחד כל פעם שראה בעל חי, אפילו עכבר או חתול, בצד השני של הכביש, והיה קופץ מרוב בהלה. אח"כ הרגילוהו שיוכל לראותם מרחוק ולא להיבהל, ואח"כ הרגילוהו להתקרב אליהם יותר מבלי להיבהל, ואח"כ הרגילוהו שלא להיבהל אפילו מבעל חי יותר גדול, כגון כלב שמשוטט לבדו בלי בעלים. כך אפשר להרגיל את האדם לאט שלא לפחד. פעם היה פוחד מכל דבר, והיום הוא כבר אינו מפחד מכל דבר, כי הוא עבד על זה. הוא ראה שלא קורה כלום. הראו לו לאט שאין לו ממה לפחד. הוא התקרב שוב ושוב אל הדברים שהבהילוהו בתחילה, עד שפרץ את חומת הפחד.

לא תירא מהם

וכשמדברים בענין הבטחון, הרי ידוע לנו שלביטחון יש הרגשים רבים שצריכים להתפתח. לא לפחד הוא רק אחד מהם. הוא דאורייתא, כמו שנאמר (פרשת שופטים כ, א) "כי תצא למלחמה על אויבך וראית סוס ורכב עם רב ממך לא תירא מהם כי ה' אלוקיך עמך", ויש מהראשונים³ שלמדו מזה מצות הבטחון. הכהן המשיח ניגש אל העם ודיבר עמהם: "עוד מעט תשמעו קול צהלת סוסים וצחצוח חרבות, קול הגפת תריסין ושפעת הקלגסים, קול קרנות וקול צווחות (סוטה מב, א) אל תתפעלו מהם". אכן כן, האדם צריך להרגיל את עצמו שלא להתפחד.

אבל זהו רק הרגש אחד של בטחון. עוד הרגש של בטחון הוא הרגש ההישענות על הקב"ה, וכן זה כולל את סוגיית הדאגה וסוגיית השמחה. הבטחון מקיף הרגשים מאוד עמוקים, ולכאורה הוא מקיף את כל ההרגשים של האדם, והרגשים הרי דרגות רבות יש להם.

אתנהלה לאטי לרגל המלאכה

וכאן אנו מגיעים אל הנקודה המיישבת את השאלה שבה פתחנו את דברינו. הקב"ה מביא מצבים לאדם אשר כל אחד מהם אם האדם יתבונן בו וילמד ממנו, אזי בין אם יצליח להתנהג אז נכונה ובין אם לא יצליח, יבנה את ההרגשים שלו ויעלם למדרגה יותר גבוהה. "כבר

התרגלת לשלב הראשון ועכשיו אתה מוכן לעלות אל השלב השני". מי שיש לו לדוגמא קושי לבטא אהבה לבנו. בתחילה עובדים אתו שיוכל להוציא חיוך לבנו, ואז עובדים אתו לומר לו מילה טובה. "התגבר, קרא לו... מה איכפת לך? אמור לו: מאוד נהניתי לשמוע שידעת היטב את הלימוד". לא, הוא לא יכול לעשות את זה. מי שנמצא במדת הגבורה עד הסוף, הדבר מאוד קשה לו. (כמו כן יש להיפך, מי שאינו יכול לדבר בחריפות כשצריך, הוא אינו מסוגל לומר לא). אך עובדים אתו עוד ועוד עד שהוא מצליח, וכשהוא מצליח לומר מילה טובה, ממשיכים אתו הלאה. עכשיו מלמדים אותו לדבר אל בנו בשפה של הרגשים. אומרים לו: "אתה צריך לפרוץ את זה אצלך. כרגע זה חסום. חלק הנפש הזה חסום אצלך לגמרי".

אבל הבשורה הטובה היא שהקב"ה מצפה מן האדם שילך במתינות ולא יפרוץ את כל החומות בבת אחת. "קום מהדרגה שבה אתה נמצא, תפתח שם את חלק הנפש, וכשאתה מצליח, עבור אל השלב הבא". ולכן כשהאדם מוצא את עצמו נכשל בעת נסיון ומרגיש כשלון אחד גדול. "תראה איך התפרצתי... התרגזתי, צעקתי, חשבתי מחשבות שאולי הן מחשבות של כפירה... איך יתכן שכאשר הגעתי לשעת מעשה, שום דבר ממה שלמדתי לא עמד ליי נכשלתי לגמרי...". לא נכון, לא נכשלת לגמרי. מה שקרה הוא שדילגת על שלבים קודמים. אם תפשפש במעשיך ותחזור אל המצבים הקודמים שהיו לך, תראה שהתעלמת מהם ולא התבוננת בהם ולא למדת מהם דבר, וזוהי הסיבה שעכשיו כאשר הזדמן לך מבחן בדרגה יותר גבוהה, אינך יודע להתמודד אתו.

לא תוכל להתעלם

משל למה הדבר דומה, לילד שבכיתה ז' שמו לב שאינו מבין מילה ממה שהמלמד מדבר. קוראים לו, מנסים ללמוד אתו משניות, ואפס, הוא לא מבין כלום. האב והאם צועקים ובוכים: "הוא תמיד היה ילד טוב ותמיד שמענו עליו רק דברים טובים..." מנסים לבדוק ולברר, ובסוף מתברר שהוא באמת ילד טוב ומוכשר, אבל בשנתיים האחרונות הוא לא היה כאן. אולי בגלל הקורונה, אולי בגלל שלא היה בקו הבריאות. יתכן שהוא הגיע לחדר, אבל מוחו לא היה נוכח. סוף דבר, יש לו חסרון של שנתיים ימים וזהו הסיבה לחוסר הצלחתו. ובכן, האם זה אומר שלעולם לא יצליח בגלל זה? - ממש לא. צריך פשוט להשלים לו את מה שהחסיר בשנתיים האלה. אכן אם לא נשלים לו את מה שהחסיר, לא יוכל להמשיך הלאה. הוא לא יוכל להתקדם אל הכיתות הבאות. צריך להתאזר קצת ולעזור לו להשלים את החסר. צריך להצמיד לו אברך שילמד אתו בערב, וכן האב ילמד אתו כל שבת, וכן צריך לעודדו ולעורר בו רצון לעבוד יותר קשה, ובסייעתא דשמיא ישלים את הפער.

ואל הנמשל: נסיון יש לאדם להתעלם מן המצבים השונים. האדם חושב שיועיל לו אם יחשוב רק בענין החלקים הטובים שבחייו. הוא מרגיש שהוא יוצא ידי חובתו לבוראו במה שהוא מודה לו על הדברים הטובים, ומכל השאר, הוא מסיח דעתו והולך לו. הסחת הדעת היא כלי שלפעמים האדם צריך להשתמש בו כדי שלא

² ראה 'שערי תשובה' לרבינו יונה ג, לב, ו'כד הקמח' לרבינו בחיי אות בטחון.

להתמודד עם הדברים האלה. אצל כל אחד הוא כך, ולא מפני שאין העולם מושלם, אלא אדרבה, **זהו שלמות העולם, זה מה שמסייע לאדם לבנות את כוחות נפשו.**

המאבד מה שנותנים לו

אדם זה שבתחילת דרכו היה חי בשקר ובהתעלמות מוחלטת ממצבי חיו, בוודאי שהתפורר לגמרי. מה השאלה? הרי החסיר מכיתה א' עד כיתה י"ב! מאז הוא חי בתוך השקר של הכבוד המדומה. בישיבה גדולה היה נקרא הבחור המצויין ביותר, שיא השיאים. כולם רקדו סביבו ואף אמרו עליו שמי שיזכה בו, יצטרך לתת לו שתי דירות. אחת לא תספיק. וכך הוא ממשיך לחיות בשקר זה שהוא לא צריך לעשות כלום והכל מגיע לו.

אתה יודע איזה נזק אתה עושה לעצמך?! כן, אתה! שכח עכשיו מהעולם הבא שלך, שכח מדביקותך בה, שכח מהבעיה שאין לך השראת השכינה כי אתה שקוע בגאווה. סתם, באופן מציאותי, אמור לי: **מה התוכנית שלך? יום אחד הרי יגיע אליך הנסיון הגדול, איך תוכל לעמוד בו?** אתה הרי הולך כל הזמן אחורנית! בוודאי תיפול שם לגמרי ותיהרס עד היסוד. ואז תבוא בטענה: "הרי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו!". ואף אנו נענה לך: "איזה מין טענה הוא זה? הרי קיבלת הזדמנויות לבנות את העצמך באופן מסודר. נסיון קטן, ועוד נסיון קטן, ועוד נסיון קטן. כל אחד מהניסיונות הקטנים אמור לבנות עוד ועוד מחלקי נפשו של האדם. עם כל נסיון האדם מתרגל להשאר בשמחה אע"פ שלא הסתדר כפי שרצה, ולהתבונן איך הקב"ה מביאו למקום טוב יותר, ממדבר לארץ ישראל. אבל אתה כיבית את כל הטלפונים ולא רצית לשמוע ועכשיו כשהניסיון הגדול הגיע, אין לך כלים. אמת היא שאין לך כלים, אבל אין לך מה להתרגז על הקב"ה..."

זהו החלק הראשון של התשובה שכל אחד מההרגשים שיש לו לאדם, אם זה סבלנות, אם זה בטחון בה, אם זה אהבת ה', אם זה אמונה בה, יש להם מאות מדרגות, וכשהאדם מתבונן בנסיונות הקטנים שפוקדים אותו ולומד מהם, הרי הוא מקבל כלים לדרגה הבאה, ואז כשהוא מתנסה בדבר גדול יותר, הוא יכול לעמוד בו, כי הוא עומד סך הכל על מדרגה אחת מתחתיו. זוהי התוכנית של חיי האדם.

לא לידי נסיון ולא לידי בזיון

ולפי זה מובן מה שאנו מבקשים "ואל תביאנו לא לידי נסיון ולא לידי בזיון", כי הנה כולם שואלים איך יתכן לבקש שלא יהיו לנו נסיונות, וכל מה שבאנו לעולם הוא כדי לעמוד בנסיונות. ואמרו המפרשים¹ שכוננתו לבקש שלא יביאנו לידי נסיון שיש בו בזיון. ולפי דברינו הוא מבואר הפלא ופלא. הפירוש הוא כך: **בוודאי יבוא לכל אחד הנסיון הבא, כי כל אחד צריך לעלות ממדרגה למדרגה.** אין זה אומר שכל אחד זקוק בהכרח לצרות צרורות, אבל כל אחד יעמוד בכל עת בנסיונות, כי כל אחד צריך להתחנך לפני שהוא עובר לעולם הבא. מבקש האדם מהקב"ה: עזור לי, בנה אותי. עזור לי שלא אחסיר

ליפול לעצבות ולהגיע לירידה בעבודת ה'. אבל אינך יכול להסיח את דעתך לאורך זמן. אם ניתקו לך את החשמל בביתך כי לא שלמת, אין זה סוף העולם. אפשר לסדר את העניין. אבל אתה חייב להתבונן. הגיעה אליך חשבונית והשלכת אותה לאשפה. אח"כ הגיעה אליך חשבונית צבועה באדום עם אזהרה אחרונה ודחפת אותה היכן שהוא בתקווה שיום יבוא ותטפל בה. וכן ראית שמנסים להתקשר אליך שתשלם והתעלמת. עכשיו ניתקו לך את החשמל, ועכשיו זה כבר כרוך בטרחה ובדרך כלל גם בקנס מסוים, ואחרי הכל אומרים לך שבלי נדר בעוד שבועיים ביום רביעי בין חמש לשש אחרי הצהריים יבואו לחבר לך את החשמל. זה לא נעים, אבל למדת מזה לקח בחיים. "התעלמתי כי חשבתי שכך יקל לי, ועכשיו אני רואה שההתעלמות רק מסבכת את הענינים. אי אפשר להתעלם. התעלמות היא חוסר אחריות שעולה אח"כ ביוקר".

מעשה ועד עולם

כשאתה מוצא את עצמך בנסיון ומתבונן בעצמך ואומר: "לא טוב. אני מאוד שבור שזו היתה דרך התנהלותי. חשבתי שכבר התקדמתי קצת", זכור נא שזה לא מעיד עליך שלא התקדמת. זה מעיד עליך שהתעלמת ממצבים מסוימים. והאמת שאף אחד אינו נקי מזה. אולי הצדיק שהשלים את עצמו. בדרך כלל כולנו מתעלמים. איננו מתבוננים במצבים השונים שלנו. אך כשהאדם רואה שהוא נכשל בנסיונו, הוא מבין מה הוא צריך לתקן כדי לבנות כלים לעתיד.

ועיקר הלימוד הוא לענין מכאן ואילך. האדם אומר: "הבה ואפסיק להתעלם מן המצבים, אלא אתחיל לבנות את חלקי נפשי, כך שכאשר הקב"ה יזמין לי מצב (שפעמים הרבה אינו בהכרח צרה גדולה, אבל הוא מפחיד, כי לא יודעים מה עתיד להיות), אהיה מוכן לכך". זהו הלימוד שהאדם צריך להוציא מזה: "אני מוכרח להשקיע בבניית כלים, כי אינני רוצה להגיע אל מצבי החיים בלתי מוכן".

התמודדויות בחיים הולכות ומתגברות

אם תפקחו את עיניכם, תראו שבחיי האדם ככל שהזמן עובר, ההתמודדויות נעשות יותר קשות. ניקח כמשל את ענין הכספים. הבחור חי לו על מי מנוחות בלי שום דאגות של פרנסה, וכשהשנים עוברות והוא מקים את ביתו, הוא צריך להתחיל להתפרנס בכוחות עצמו, וכשמשפחתו גדלה, הוא זקוק להכנסות יותר גדולות, ואח"כ הוא צריך סכומים גדולים להוצאות נישואי צאצאיו. אבל זה הולך לאט. אמנם יש יוצאים מן הכלל. יש אנשים שפתאום באמצע החיים נפלא עליהם הוצאה גדולה, ועוד מעט נדבר על זה. אבל באופן כללי הקב"ה סידר את חיי האדם באופן שיגדל לאט, צעד אחר צעד.

אכן המצב הכספי הוא הדבר הקטן. הדבר הגדול הוא הבטחון בה' שהאדם צריך, בתחילה בשביל לגדל את בניו עם כל מה שמתלווה לכך, אח"כ בשביל לשמוע שידוכים, אח"כ בשביל להכיל את האכזבות שהחיים מביאים אתם. הוא חשב שיהיה כך ובסוף נעשה כך... השדכן היה צריך לספר לו זאת ולא סיפר לו... הוא צריך לדעת

¹ ראה פירוש 'עץ יוסף' על התפילה בשם 'חוסן ישועות'.

לא כיתה א' ולא כיתה ה' ולא כיתה ו', כדי שבבואי לכיתה ז', אהיה מוכן ולא יהיה לי בזיון. **ודאי שאצטרך להתחזק, כי אחרי הכל הרי מדובר בנסיון, אבל זה יהיה לפי מדרגתי.**

אף כשילדי כיתה ט' עולים לשיבה קטנה, הם בוודאי צריכים להתאמץ יותר מן הרגיל, שהרי הם צריכים מעתה ללמוד שלושה סדרים ביום, מה שלא היו רגילים לו עד כה. אין זה קל להם. יקח להם כמה שבועות עד שיתרגלו למצבם החדש. אבל היות שהם בני י"ב וחצי ועשו את כל הכיתות עד לכאן, הם מוכנים לכך.

אכן אם ניקח ילד בן תשע ונעלה אותו לשיבה קטנה, יהיה לו מאוד מאוד קשה. וזהו המצב שלנו. לכן אומרים לאדם: התבונן במצביך. אם תרצה להתעלם ותאמר: "רבונו של עולם, אבל נתתי צדקה... אבל יש לי בנים טובים..." זה לא יועיל לך. אין שום דרך להתחמק מזה. התבונן במצביך, למד אותם, התפלל לה': "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך", למד מטעויותיך, וכך תוכל להתפלל "ואל תביאני לא לידי נסיון ולא לידי בזיון". את התפילה הזו מתפלל האדם מקרב לבו, ואינו מתכוון לבקש מתנה מלמעלה, אלא הוא מתכוון לבקש שהקב"ה יעזור לו להצליח בתכלית חייו. "עזור לי שלא אתעלם ולא אסיח את דעתי, כדי שכאשר יזדמן לי הנסיון הבא, אעמוד במדרגה הנכונה ואהיה מוכן לו".

ממדרגה למדרגה תעלנו

וזהו גם מה שיסד הרבי ר' אלימלך זיע"א בתפילתו "וממדרגה למדרגה תעלנו". האדם אינו מבקש סתם: "תביא אותי אל המדרגה העליונה". אלא הוא מבקש שהקב"ה יעלהו ממדרגה למדרגה. וכפי שראינו מה'שומר אמונים', הרי יש כאן מדרגת הבטחון השייכת לו לאדם עכשיו לפי מצבו, והיא זו שנוגעת לו יותר מכל. יאמר האדם: "במדרגה זו שבה אני עומד, עם כל העבירות שבידי שעוד אצטרך לחזור עליהם הרבה בתשובה, ישנה מדרגה של בטחון ששייכת לי, והריני מבקש מה' שיעזור לי עכשיו להתנהג נכון במצב הנוכחי".

ההתנהגות הנכונה בנסיונות של היום, תעלה את האדם למדרגה הבאה, כך שבניסיונות הבאים יהיה לו הרבה יותר קל. הוא ירגיש אז: "טוב, אינני ילד קטן. הבה ואתמודד כפי שהתורה מלמדת אותי ולא אתן לעצמי להתפרק לגמרי". ועל זה באמת מתפללים שנתנהג נכונה ולא נתעלם - ואל תביאנו לא לידי נסיון ולא לידי בזיון, וממדרגה למדרגה תעלנו...

הרכבת דוהרת קדימה

וזהו מה שמוביל אותנו לחלק השני של התשובה. החלק הראשון של התשובה היה שהמצבים שהקב"ה מזמין לאדם, הם אלה שמסייעים לו לפתח את ההרגשים הנכונים של בטחון ולהכינו לשלב הבא בחיים. זהו חלק אחד אשר על זה אמרנו שאומרים לאדם: חשוב נכון, התנהג נכון, למד מטעויותיך, הבן שהקב"ה זימן לך מצב זה כדי להכין למצב הבא. אגב, זה כולל גם שתתבונן לראות איך הקב"ה כבר הכינך בעבר למצב זה. תשים לב - "לפני חצי שנה הקב"ה כבר עזר לי להתלמד בטחון ועכשיו אני רואה למה זה היה נחוץ לי כל-כך, כי הקב"ה כבר ידע מה יקרה כעבור חצי שנה". חלק הוא מהמהלך שבו האדם קולט שהקב"ה מעלהו ממדרגה למדרגה. הוא

קולט שכפי שהמצב שנקלע בו לפני חצי שנה עזר לו למצב שנקלע בו היום, כן המצב של היום יעזור לו למצב שייקלע בו בעוד חצי שנה. אין זה אומר שתהיה לו צרה גדולה בעוד חצי שנה, אך זה אומר שהקב"ה בוודאי יעלהו לעוד מדרגה. ולכן הוא חייב עכשיו לפעול נכון לפי המדרגה שבה הוא נמצא עכשיו. אחרת, לא יהיה מוכן למדרגה הבאה. הרכבת נוסעת. היא לא עוצרת...

רצה הקב"ה לזכות את ישראל

והחלק השני הוא אחד מהיסודות הפשוטים. הקב"ה נתן לנו את התורה והמצוות כדי שכל חלק מחלקי התורה וכל מצוה ממצוות התורה ישתתפו בבנין נפש האדם. וכפי שכבר אמרו הקדמונים שבעצם יש לכל המצוות כח לגדל את הנפש ולהביאה לידי בטחון. הקב"ה אומר לאדם: ההזדמנויות שיש לך לבנות את בטחונך לא באות פעם בכמה שבועות בלבד כשאני מזמין לך נסיון, עד שתאמר שאם הפסדת את ההזדמנות הזו, תצטרך לחכות להזדמנות הבאה בעוד כמה שבועות. אלא בכל יום ויום, חוץ מזה שיש לך בכל אופן מצבים שונים בכל יום שאתה צריך לדעת איך להתנהג בהם בין אם לחבירו. יש מצבים ונסיונות כאלה בכל יום, מצבים רגועים... חוץ מזה, כל המצוות הן הזדמנויות בשבילך. קיים אותן מתוך הכרה שאם תתן את הדעת אליהן כפי שאתה נותן את הדעת למצביך, תוכל להגיע על ידיהן אל מעלת הבטחון...

וכי תאמר מה נאכל

כשאנו מתבוננים בתרי"ג המצוות, הרי יש מצוות שפסוקי התורה מדברים עליהן בפירוש ואומרים שתכונתן להביא את האדם לידי בטחון. הבולטת שבהן היא בפרשת בהר כשהתורה אומרת שצריך להשמיט את הקרקעות. הבה ונתבונן. יש לו לאדם פרנסה... כל אחד הרי מכיר את ההרגשה כאשר חודש אחד אינו מקבל את הכנסתו או כאשר הכנסתו של אותו חודש מתאחרת... וכאן מדברים על חודש אחר חודש במשך שנה שלמה, ולא על איחור בקבלת ההכנסה, אלא על ויתור. הקב"ה אומר: "אני רוצה שתעזוב את פרנסתך לשנה שלימה, בה לא תהיה לך שום הכנסה". והאדם חושש, הוא דואג לפרנסתו... תמיד יש את האנשים מסביב שאומרים: "לא, אינך צריך לדאוג, יהיה בסדר". ובדרך כלל האדם מתרגז עליהם: "קל מאוד לעמוד מן הצד ולומר אל תפחד. יהיה בסדר, יהיה טוב. כשהאדם נמצא בפנים, זה ממש לא קל לו".

ובכן, מה פשרה של מצוה זו? - יש לה למצוה זו תכלית אחת. כך כתוב בספר החינוך (מצוה פד), ולמען האמת כך מבואר מגוף הפסוקים. "אני רוצה לעשות אותך בעל בטחון". "הסתכל לי בעיניים", אומר לו הקב"ה לאדם, כביכול. קיים בעצמך 'עיני כל אליך ישברו' (תהלים קמה, טו). זה מה שנקרא הסתכל לי בעיניים. ואני אסתכל עליך ואקיים 'עיני ה' אל יראיו למיחלים לחסדו' (שם לג, יח). מיחלים אלו בעלי בטחון. הקב"ה אומר: "לא אתן לך הכנסה עכשיו. אתה יודע למה? כי אני רוצה שתיעשה בעל בטחון. אין לך מושג מה הדבר הזה יעשה ממך. זה יעשה ממך יהודי אמיתי בפנימיות לבך ויכין אותך להגיע לעולם הבא עם הכוחות החזקים ביותר ועל פי המהלך האמיתי ביותר".

תקופת הלימודים

ניקח את מצות השמיטה לצורת החיים של ימינו. בימינו רוב ישראל אינם מתפרנסים מגידול קרקעות בארץ ישראל. אם כי בוודאי יש הרבה יהודים שמקיימים מצות שמיטה בהידור רב, ולא קל להם, כי אין להם סגולה והבטחה על אתר, אבל הם מקיימים את המצוה כמו שהיא כתובה בתורה, ובאמת נעשים בעלי בטחון. אך היות שמדובר באחת מתרי"ג המצוות והקב"ה הרי רוצה שכל יהודי יזכה מהאורות של כל תרי"ג המצוות, על כן צריכים אנו להתרגל - כל אחד יש לו תקופה בחיים שבה אין לו הכנסה. עובר חודש ועוד חודש, והוא מנסה מכאן ומנסה משם, ואינו מצליח. אומרים לו: אל תעשה את הטעות הנוראית לחשוב: "שמע נא, זוהי התקופה בחיי שהייתי מעדיף לדלג עליה. אך מה לעשות, ככה זה החיים. לא תמיד הולך כמו שרוצים... אבל ה' יעזור, עוד יגיעו זמנים טובים..." איזה טעות נוראית היא! - עכשיו בונים אותך. עכשיו מתקיים בך היסוד והשורש של המצוות עשה דאורייתא שהקב"ה אומר: "אני מסייע לך לפתח כלים..."

וכפי שדיברנו לעיל, הכלים הם כלים לדרגה הבאה. על האדם לומר לעצמו: "אם הקב"ה זימן לי מצב זה בתקופה זו של חיי, אני צריך לנצל". וכך הוא בכל צרה שיש לו לאדם ובכל מצוה שמזדמנת לו לאדם. כשהאדם רואה שהקב"ה נתן לו כלי לפיתוח חלקי נפשו, הוא צריך לומר לעצמו: "זהו הזמן לפתח את חלקי נפשי... אינני יכול לדחות זאת לעוד כמה שנים. אתה יודע למה? כי הרכבת נוסעת, ואם לא אקיים עכשיו מצוה זו, איך אוכל לקיים את המצוה הבאה שתזדמן לי?".

מקיים הוא את המצוה בשמחה עצומה, לא רק מפני שהוא יודע שהבוטח בה' חסד יסובבנו ושל לא יזניחנו, אלא גם ובעיקר משום שהקב"ה לומד אתו עכשיו, הוא יושב ושונה כנגדו, ותוך כדי כך הוא נוטל את לבו ומנתחו ובונה את חלקי נפשו. וכל כך למה? כי הוא צריך להתעלות. הן כך אמרו חז"ל (מדרש תנחומא בשלח): "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן". למה דווקא לאוכלי המן? כי אוכלי המן בנו כלים של בטחון, וכשהאדם לומד והוא בעל בטחון, התורה נקלטת בו. אומר האדם לעצמו: "אם לא אקיים עכשיו את המצוה הבונה אצלי כלים של בטחון, מחר לא אוכל ללמוד תורה כדבעי".

כל שומר שבת מחללו

המצוות הן חלק גדול מהמהלך שבו הקב"ה לוקח את האדם ובונה אותו. וכתכליתה של מצות השמיטה, כך תכליתה של מצות השבת. אין ביניהן חילוק, אלא שמצות השמיטה היא על שנה מתוך שבע שנים, ומצות השבת היא על יום מתוך שבעה ימים. הקב"ה אומר: "אל תלך לעבודתך בשבת". היום אין נסיונות בשמירת השבת? - בוודאי יש היום נסיונות בזה. ראשית, אנשים שיש להם בתי חרושת גדולים, ויש להם אפשרות להסתמך על היתרים מפוקפקים, כגון שזה ייקרא על שם הגוי. חושש הוא לברר את ההלכה אצל מורי ההוראה האמיתיים, כי הוא פוחד שיורו לו לכבות את המכונות בשבת וייגרמו לו הפסדים גדולים. או יותר מזה, רב אחד אמר לו שמצד ההלכה יש איזה רעיון שאפשר לעשות והדבר יהיה מותר. אבל מצד אחד הוא שמע שהצדיקים אמרו שבשבת לא כדאי

להסתמך על היתרים כאלה. הוא מבין שהדבר הנכון הוא להתרחק מדברים כאלה, אבל ההפסדים שייגרמו לו אינם נותנים לו מנוח. הוא עומד ומתלבט ואינו יודע מה להחליט. הוא שואל את עצמו: "מה, אני כבר במדרגה כזו שאוכל לעשות שינוי כזה?! הרי מדובר בהפסד של מיליונים!".

אכן יש דרגות בבטחון. עכשיו הקב"ה הביא נסיון זה לפתחך? עכשיו הוא עורר בך התלבטות בענין זה? לך התייעץ עם ירא ושלם ותעלה לשלב הבא. כי הנסיון הזה משפיע לא על כאן ועכשיו בלבד, אלא גם על העתיד. אתה מוכרח להיבנות, וכל אימת שיש לך נסיון באיזו מצוה, יש לך הזדמנות לבנות בנפשך את כלי הבטחון.

אם כסף תלוה את עמי

הקב"ה אומר לאדם: "יש לך מצוה להלוות כסף לאחרים". האדם מסתכל בארנקו: "במקרה יש לי עכשיו איזה סכום, אבל אצטרך אותו בעוד חודשיים". חבירו אומר לו שהוא זקוק לסכום הזה לכמה שבועות בלבד, אבל הוא חושש: "הרי אני מכיר... ומה יקרה אם לא יפרע לי תוך כמה שבועות?". ואז הוא מתגבר והולך לקיים מצות התורה. פונה הוא אל חבירו ושואל: "אתה בטוח שתוכל להחזיר לי תוך כמה שבועות?". הלה משיב: "הן, בוודאי". והוא מעביר לו מיד ליד. כעת נשאל: זה באמת בטוח? - לא, זה כלל לא בטוח. אפילו עם ערב אין זה בטוח. ובכן, בזה שהאדם בא לקיים מצות אם כסף תלוה את עמי, הוא צריך לפתח בטחון בנפשו שהקב"ה ישמרנו מהפסד כספי. ואח"כ כשהלה לא יפרע ולא יענה לו בטלפון, ברגע הראשון בוודאי יתרגז עליו, אך מיד יוציא את המחשבה הנכונה: הקב"ה לא יעזוב אותי. מדוע הקב"ה נתן לי בכלל מצוה כזו? אכן הקב"ה נתן לי מצוה כזו שאמצא את עצמי לאחר מכן שואל בצער: למה עשיתי זאת?", ולא תהיה לי ברירה אלא לחזק את בטחוני בו".

האדם שואל: למה אני צריך לחתום ערבות לאנשים? למה איזה דבר משונה זה! למה נקלעתי לכאן היום בין מנחה למעריב, ואז הוא תפס אותי ולא יכולתי להתחמק ממני כי פעם עשה לי איזו טובה, ומחוסר נעימות חתמתי לו ערבות, ואחר שהדבר פרח מזכרוני, פתאום, לאחר כמה חדשים, נזכרתי ממנו כי המלוה התקשר אלי ודרש ממני לפרוע את חובו? למה יש בכלל מצוות כאלה?

והתשובה אחת היא: לגדל את לבך, לבנות את לבך. לגדל אינו מלשון גדולה, אלא מלשון בנין כמו גידול שער. זהו הלשון שרבינו בחיי משתמש בו. רבינו בחיי אומר שהקב"ה הנהיג אותנו במדבר עם כל הקשיים והתלאות כדי לגדל ולבנות את נפשינו.

סיפק צרכנו במדבר ארבעים שנה

ה'חיות דעת' כתב בחיבורו 'מעשה ניסים' פירוש על הגדה של פסח, בנוסח בעל ההגדה "סיפק צרכנו במדבר ארבעים שנה". לכאורה יש להבין מה מיוחד בזה, הרי זהו דרכו של הקב"ה, כמו שכתוב (תהלים קלו, כה) "נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו". הקב"ה מפרנס מביצי קינים עד קרני ראמים. כל הנבראים מקבלים את מזונם בכל עת ובכל שעה, ואם כן מה מיוחד במה שסיפק את צרכינו במדבר ארבעים שנה שאנו מודים על כך בליל הסדר?

מבאר ה'חוות דעת' שאיננו מתכוונים להודות על הצרכים הגשמיים שסיפק לנו, אלא על **הצרכים הרוחניים שסיפק לנו בעצם זה שהנהיג אותנו במדבר** שהוא ארץ צייה ועייף בלי מזון ומים, כי **על-ידי כן בנה את נפשינו**. וכדאיתא **במסכת יומא** (עו, א): שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי: מפני מה לא ירד להם לישראל מן פעם אחת בשנה? אמר להם: אמשול לכם משל, למה הדבר דומה, למלך בשר ודם שיש לו בן אחד. פסק לו מזונותיו פעם אחת בשנה, ולא היה מקביל פני אביו אלא פעם אחת בשנה. עמד ופסק מזונותיו בכל יום, והיה מקביל פני אביו כל יום. אף ישראל, מי שיש לו ארבעה וחמשה בנים היה דואג ואומר: שמא לא ירד מן למחר ונמצאו כולן מתים ברעב, נמצאו כולן **מכוונים את לבם לאביהן שבשמים**.

האדם צריך לחיות בגישה זו ולומר: "רגע אחד, **כל יום ישנם עשרות מצבים שמגדלים את הנפש במדת הבטחון, ואינני יכול להפסיד אותם**. אם אינני מקיים היום את המצוה שהזדמנה לי, אני נשאר לעמוד מאחור". אכן **תמיד צריך האדם להתחזק**, כי לא תמיד הלב נמצא במקום, ולפעמים יש לו ירידות. אבל הוא **צריך לברר שהוא נמצא כל הזמן בדרך עלייה**.

חסרון לא יוכל להימנות

אנשים חושבים שלהפסיד מנחה או מעריב זה דבר של מה בכך. לא שהוא לא עמד בבית הכנסת ומלמל. הוא עשה זאת, אבל הוא צריך שמישהו באמת יזכיר לו שהוא עשה זאת, כי אינו זוכר כי מוחו היה במקום אחר לגמרי.

אתה חושב שזה משחק? הבה ואסביר לך. **התפילה תכליתה** (כפי שלמדנו מדברי הקדמונים בשיעורי אמונה ובטחון שיעורים כ"ד ס"ג ס"ד ס"ה קפ"ח קפ"ט) **לבנות את נפש האדם ולעשותו בעל בטחון**. אם אינך זוכר מתי בפעם האחרונה כיוונת בתפילתך, יש לך בעיה גדולה בנפש. אינך זוכר איך סומכים על הקב"ה. הרי מדובר בהרגשים כל-כך עדינים שמי שאינו מתרגל אליהם, אין לו הרגשים אלו.

מטוסים הנוסעים ממדינה למדינה, אם עוברת עליהם תקופה שאינם משתמשים בהם (כפי שהיה בתקופת הקורונה), ורוצים להתחיל שוב להתחיל להשתמש בהם, אי אפשר לעשות זאת מיד. צריך לחזור ולבדוק את כל החלקים ולהרגיל אותם שוב להיות בפעולה. ואותו דבר לגבי הטייסים. שואלים את הטייס: "כמה זמן לא הטסת מטוס? חצי שנה? ובכן, לא תוכל עכשיו לעלות על מטוס ולהטיסו. תצטרך לרענן תחילה את זכרוך ולהרגיל את עצמך שוב בהטסת מטוס..."

האדם לא התפלל חצי שנה. "הייתי עסוק, שיפצתי את הבית... לא הייתי כאן... אני הולך לקחת את עצמי בידיים". אני שומע מה שאתה אומר, אבל עליך להבין דבר אחד. מתקיים בך עכשיו 'אם תעזבני יום יומיים אעזבך' אשר פירושו שהכנסת את נפשך לשינה עמוקה. אתה יכול לקחת את עצמך בידיים, אבל **תזכור שיש לך הרבה עבודה. אתה צריך להתחיל מלמטה**.

מבין האדם שאינו יכול ללכת לישון אף פעם. "אדרבה! אם אני נמצא עכשיו במצבים יותר קשים, הרי יש לי יותר מה ללמוד. אם לא אלמד, אאבד את המדרגות שהן הכלים למחר. אינני יכול לבוא מחר

ואינני מוכן". **התשובה** מביאה זאת, **והתפילה** מביאה זאת, **וקיום המצוות** מביא זאת. אך **בעיקר ההתבוננות**. התבונן במצביך. ללכת לישון פירושו לנעול את חלקי המוח. אל תנעל אותם, אלא התבונן במתרחש. אל תחשוב כל העת האם התנהגת נכון. זה כבר השלב השני. **תחילה לכל התבונן במה שקורה**. כשהאדם ישן, אינו רואה בכלל מה שקורה. הוא לא שם לב לא מה הוא עושה, לא מה קורה, לא מה הקב"ה מציע לו...

אל תהיו כסוס כפרד אין הבין

אמש יצא לי לספר מעשה שהיה לפני כמה וכמה שנים. המעשה היה ביהודי חשוב בעל אמונה ובטחון שלוה סכום של עשרים אלף דולר לאיזה מוסד והגיע זמן הפרעון ולא היה לו לפרוע. כשפנה אליו המלווה ושאל מה עם הכסף, אמר לו: "אמור לי את האמת! לא קיבלת בחזרה את כספי? הסתכל בחשבון הבנק שלך ואמור לי אם לא קיבלת בחזרה את הסכום הזה מהקב"ה". המלווה הסתכל עליו כאילו נפל מהירח. "לווית ממני כסף, מה אתה מוכר לי עכשיו סיפורים? אתה יכול להחזיר לי את כספי". אך הלווה נשאר בשלוותו. "נראה עוד מעט מה לגבי החוב. קודם כל תגיד לי, האם לא קיבלת בחזרה את הסכום הזה?". כשראה המלווה שהלווה אינו מפטפט סתם, אלא מתכוון במלוא הרצינות לגודל אמונתו, התחיל לאמץ את מחשבתו, ופתאום קפץ ממקומו כנשון נחש. הוא נזכר שהתקשרו אליו מהבנק והודיעו לו שמעבירים לו לחשבוננו סכום כסף כמתנה עבור איזה ענין ישן שכבר פרח מזכרונו, והסכום הוא ממש אותו סכום שהלווה לו.

המוסר השכל של סיפור זה הוא, שכאשר לא מתבוננים, לא שמים לב. צריך להתבונן. והנה כשסיימתי לספר את הסיפור אתמול בערב, מיד קפץ אחד מהשומעים ואמר: "אף אצלי אירע עכשיו דבר הזה ולא שמתי לב בלתי היום".

הלה סיפר שהוא אברך ואין הפרוטה מצויה בכיסו, אבל אחד דיבר על לבו שאין לו כסף לקנות את צרכי השבת והלווה לו סכום כסף שאסף מן הגורן ומן היקב. בהגיע זמן, הלה השתמט ולא ענה בטלפון ואח"כ התברר שפשט את רגלו ואין מה לצפות ממנו. לקח לו זמן עד שהתעשת, אבל לאחר שהתעשת, הלך והודיע ללווה: "אני שומע שקשה לך להחזיר עכשיו. זה בסדר. הירגע. לכשירווח לך, תחזיר לי. אל תהיה בלחץ ממני". והנה באותו יום ממש, מישהו הודיע לו שהוא רוצה לתמוך בו והעביר לו לבנק סכום כסף כפול מסכום ההלוואה. הוא לא שם לב לכך, אך כיון שמע את הסיפור שסיפרתי, מיד הבין. "הקב"ה פשוט החזיר לי את החוב".

הלימוד הוא שכאשר אין האדם מתבונן, הוא מפסיד הרבה. ההפסד הוא לא רק שאין לו סיפורים לספר בשולחן השבת, ולא רק שהוא מפסיד את נעימות החיים ואת היכולת להודות לה', אלא הרבה יותר מזה. הקב"ה אומר לו לאדם: "אני עושה לך את כל הדברים האלה כדי שתבנה חלקי נפש ותוכל להתקדם הלאה. ואם אינך מתבונן, אתה מפסיד את ההזדמנויות. חבל!".

וזכרת אל כל הדרך

אנשים שעוברים קורס מזורז

כעת נדבר קצת על היוצאים מן הכלל. יש שרואים שאדם צעיר מתנסה בנסיון גדול, כגון ילד שנתייתם בילדותו, ונדמה מבחוץ שאין לו את הכלים לעמוד בנסיונו. עוד לפני שהספיק לבנות כלים, הוא כבר התנסה בנסיונות קשים ומרים. לעומדים מן הצד נראה שהקב"ה לא זימן לו את המדרגות לעלות מאחת אל השנייה כדרך העולם, אלא הביא לו מיד נסיון גדול כאשר טרם היו לו כלים להתמודד אתו, ואין לומר שהכלים היו חסרים לו מפני שהתעלם מהניסיונות הקודמים, כי לא היו לו עדיין הזדמנויות בכלל.

וזה לא דווקא באופן כזה שהאדם היה צעיר כל-כך בשעת הנסיון, אלא יש לפעמים שהגם שכבר היה גדול יותר בשעת הנסיון, אבל הנסיון היה כה מפחיד, בדמות צרה שאינה מצויה, ואע"פ שעבד על עצמו כל השנים לעלות ממדרגה למדרגה, לכאורה לא היו לו כלים להתמודד עם נסיון כזה. תמיד מיישבים זאת על-ידי הסברים של תיקונים מגלגולים קודמים וכדומה. אך אנו דנים כעת לגבי חלק זה שאנו עוסקים בו כיום, לגבי הכלים שהאדם צריך כדי שיוכל לעמוד בנסיונו. מקופיא נראה שאין לו לאדם זה כלים להתמודד עם נסיונו ובגלל כן הוא נעשה שבור ורצוף. השאלה היא: מה הקב"ה רוצה מאדם כזה לענין מעשה? לא מדוע עושה זאת הקב"ה. מדוע הוא עושה זאת, איננו יכולים לדעת אף פעם. אנו רוצים לדעת רק מה הקב"ה רוצה מאתו עכשיו מאחר שאין לו כלים להתמודד עם נסיונו.

הנה אחת מהתשובות שצריך לזכור אותה תמיד היא שיש כמה דרכים ללמוד. הדרך הרגילה היא ללכת מכיתה א' לכיתה ב' ואח"כ לכיתה ג' וכן הלאה. זהו סדרו של הכלל. כשהילד הולך לפי הסדר, כיון שהוא מגיע לשיבה קטנה, הוא רואה את עצמו מוכן לשיבה קטנה, וכיון שהוא מגיע לשיבה גדולה, הוא רואה את עצמו מוכן לשיבה גדולה. והדרך השנייה היא כפי שראינו לעיל, שאם הילד החסיר כמה כיתות, אפשר ללמוד אתו בערבים ותוך כמה חדשים להשלים לו את כל מה שהחסיר. ומעשים שבכל יום, כגון מי שלעולם לא למד אנגלית, ועכשיו הגיע לשלב שהוא צריך להכיר השפה לצורך פרנסתו. הוא הולך ומשקיע ותוך כמה חדשים הוא לומד מה שאחרים למדו בכמה שנים...

הקב"ה עושה זאת לפעמים לבני אדם. חכמתו יתברך הרי נעלמת מעיני כל חי, אבל יש לשים לב גם לזה. **כשדבר גדול נופל עליך בפתע פתאום**, הגם שאינך מוכן לכך, בין אם אתה אשם בזה שאינך מוכן ובין אם אינך אשם, עליך להבין שלמעשה מדובר בכלי עצום שיכול לקדם אותם במהירות ולהביא אותך למקום שלאחרים לוקח שנים להגיע אליו. אולי כעת אתה ברוגז ועדיין אינך רוצה לשמוע מכלום, אבל כשתתאושש קצת, תתחיל להתקדם ותראה שהכוח שקיבלת הוא כח של כמה שנות לימוד.

אפשר לראות זאת בחוש. אפשר לראות יתומים שהבנתם בעיני החיים נכונה ועמוקה עשרת מונים משל בני גילם. כך היא המציאות. **עבר קשה הוא דבר שיש שנופלים מחמתו ויש שעולים מעלה מעלה עד אין שיעור, כי הדברים הקשים ביותר, הם כלים שבכוחם לבנות את הנפש במהירות רבה.**

כל זה נכלל במה שהקדמונים אומרים (ה'חרדים' ורבינו יונה) על הפסוק (עקב ת, ב) "וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך ה' אלוקיך זה ארבעים שנה במדבר". מדוע כל-כך נחוץ לזכור זאת? כי אם אינך זוכר, אינך בונה את עצמך. אינך מתעלה. אתה נשאר ילד קטן. לפעמים רואים אדם מבוגר שברגש הוא כמו ילד קטן. הוא נפגע מכל דבר קטן ומחזיק חשבונות. זה טוב, אבל לא לגיל כזה. מה פשר דבר כזה? בזמן מן הזמנים, אם באשמתו אם שלא באשמתו, הוא לא התקדם. הוא נשאר תקוע במהלך החשיבה הילדותי. זקנו מכסיף, יש לו כבר חתנים וכלות ונכדים, אבל כל מצבי חייו מתפרשים לפי אותו מהלך חשיבה ילדותי. זה החיים שלו.

כך האדם נראה אם אינו בונה את נפשו בכל עת ומרגילה איך להאיר את המצב באור הבטחון. ואין זה קשור כלל להתנהגות החיצונית. אמנם כן, התוצאה היא שההתנהגות החיצונית משתנית. אבל בעיקר הוא הנפש פנימה שיודעת איך להתנהל. הוא עובר נסיון או קושי, ואומר לעצמו: "הפלא ופלא! מה אני לומד מזה? איך אני יכול להתקדם עם זה?".

וכאמור, גם המצבים עושים זאת וגם המצוות. הוא מתבונן בתכלית המצוות. ניקח את ברכת המזון כדוגמא. ברכת המזון יכולה להעשיר את נפש האדם. עזוב עכשיו סגולות. אם תהיה קרוב אל ה', הלא תזכה לכל מיני השפע. הוא אומר את המילים בקול רם ובשמחה, כפי שכתב בפלא יועץ ובשאר ספרים. הוצא את המילים מפיו, הבן מה שאתה אומר. מה אתה אומר? "תמיד לא חסר לנו, ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד". אתה נזכר מה שהוא נותן לך: "על ברייתך שחתמת בבשרנו ועל תורתך שלמדתנו ועל חוקיך שהודעתנו ועל חיים חן וחסד שחוננתנו". חיה עם זה, תן תודה על זה. זה יטפטף פנימה בתוך נפשך כמים המטפטפים על האבן במעשה של רבי עקיבא, ופתאום תגלה שיש לך את הכלים להתמודד עם דברים יותר קשים.

כזה ראה וקדש

אכן בשביל זה ראוי להסתכל על יהודים יראי שמים ולראות כיצד הם מתמודדים עם נסיונות. זה פלאי פלאים! רבינו המחבר כתב בפרק שלישי גבי צדיק ורע לו, שזוהי אחת מהסיבות שהצדיקים מתייסרים, כדי שאחרים יראו וילמדו מהם. יש שאתה רואה בן אדם ומתפלל: "איך היהודי הזה שרוי בשמחה?". אתה רואה אותו, הוא מגיע לבית הכנסת. הסתכל עליו! אין כאן משחקים. תראה אותו, תראה את התפילה שלו, תראה את הישוב הדעת שלו, תראה את ההתנהגות שלו בין אדם לחבירו, וכולם הרי יודעים מה עובר עליו. עוברים עליו דברים שאנו מאחלים אותם רק לשונאי ישראל.

הנה כי כן, מדובר בתוצאה של חלקי נפש שקיבץ על יד על יד מזה זמן רב. אם היה לו נפש של ילד קטן שרוצה הכל לעצמו ומפחד בכל עת שיקחו ממנו, לא היה מגיע לידי כך. הוא ויתר שוב ושוב, למד שוב ושוב, ביטל את עצמו שוב ושוב, עד שזכה והגיע לידי כך שגם כשעוברים עליו דברים קשים, הוא יכול להמשיך בסדר חייו וליהנות מכל מה שיש לו ברוחניות ובגשמיות.

הזורעים בדמעה ברינה יקצורו

הרה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א תמיד אומר: בדרך כלל אין האדם מתעשר מהעבודה הרגילה שהוא עובד יום אחר יום, אלא מאיזה עסק טוב שהוא עושה ביום מן הימים. ולענייננו, **כשנופל עליך דבר קשה, רק אז אתה מתעשר, כי אז אתה דולה ממעמקי נפשך שמחה עמוקה ובטחון עמוק בה'**, שהרי אתה יודע שאף אחד לא יכול לעזור לך חוץ ממנו יתברך.

לפעמים זהו המהלך שהקב"ה מתנהג עם האדם. לא תמיד הוא מתנהג עם האדם במהלך הרגיל שבו הוא מעביר אותו מכיתה לכיתה לפי סדר. ובכן, **כשהאדם מרגיש שאינו יכול כי אין לו את המדרגות**, ואומר בצערו: "אל תאשים אותי עכשיו בהתעלמות ממצבי עבר. למעשה, אין לי עכשיו כלים", יזכור שיש במצבו הנוכחי כוח גדול. תן שם למצבך. השם הוא שאתה מרגיש שאינך יכול להתרומם יותר. מדי קשה לך. הנסיון מדי גדול. אבל **זכור שהקב"ה מסכים לכך שאם תתפלל אליו, תוכל ללמוד מה שלאחרים לוקח ללמוד כמה שנים**. אולי באמת יהיה לך קשה יותר, **אולי תצטרך להתאמץ יותר, אבל באותה מדה האפשרות הרבה יותר גדול**.

כשהאדם עובר קורס ללימוד מקצוע וצריך ללמוד כל יום שמונה שעות בערב כי ביום הוא עובד, יש שהוא עומד וצווח: "איני יכול... אני נחנק..." ומה אומרים לו? אומרים לו שמדובר בכמה חדשים בלבד. כן, אתה לומד עכשיו שלוש שנים בבת אחת. תכיר בזה. אינך רואה את משפחתך? בסדר. אתה מרגיש שאינך נוכח בכלל? בסדר, אני שומע מה שאתה אומר. אבל אם תבין מה שאתה עושה, תתחיל לראות שזה מתאים.

כך ידוע האמרה שהסיבה שאין אנשים יוצאים תלמידי חכמים היא כי הם רוצים לסיים את הש"ס ביום אחד ועוד לישון טוב בלילה. הוי אומר: אתה יכול לסיים חומר רב בתקופה קצרה, אבל עליך לקחת בחשבון ששאר הדברים יאבדו את צורתם לגמרי ולא יהיה לך כח לשום דבר. כן, ככה זה, כי עכשיו אתה לומד מה שלאחרים לוקח ללמוד כמה שנים.

אכן יש צורת לימוד כזו ג"כ. והאדם צריך להסתכל על זה באופן זה, ולהודות על זה, ולהבין שהוא זקוק להרבה יותר תפילה שיצליח להתנהל נכונה. "אבל אני שרוי עכשיו במצב שחורש תלם עמוק בלבי ומביא אותי הרבה יותר רחוק".

לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון

ידוע בשם הגר"א זצ"ל בביאור לשון התנא (אבות ג, א) "לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון" שדין הוא על העבירה עצמה, וחשבון הוא על הביטול תורה של זמן העבירה. האדם אינו שם לב בכלל שבשעת העבירה הוא מבטל את זמנו לריק, ועל כך יבואו אתו חשבון: "מה עם כל הזמנים שבזבזת כשהיית עסוק בעבירה? הן אם ניקח את כל הזמנים האלה ונצרפם יחד, נגיע לחדשים ושנים שהיית יכול להתעלות בהם ולא התעלית".

ולענייננו, **ישנה תביעה על האדם**, לא רק למה לא התנהג נכונה בשעת נסיונו וחזר בכך אחורנית, אלא גם למה לא השכיל להתעלות. **הן אילו היה לומד ממצבי חייו ומכל המצוות המזדמנות לפניו, היה בונה את נפשו ומתעלה לאין שיעור במעלות הבטחון**.

תמיד יש וויכוח בענין הבחור שאינו מצליח. בישיבה קטנה טוענים שבת"ת לא התמסרו לו, וההורים צועקים שהצוות בישיבה קטנה לא מתמסרים לו. כל אחד מפנה אצבע מאשימה לשני. --- עליך לדעת שבמקרה הזה אתה, ורק אתה, אחראי על מצבך. ובכן, אם אתה הולך להחסיר שלוש שנים, איך אתה מתכנן להתקדם אח"כ הלאה? זה לא יהיה פשוט כלל. תעשה אם כן דין וחשבון והתבונן במצביך ובמצוות שאתה מקיים.

וכל שכן אם האדם משקיע בשקר. הוא לוקח את האהבה ויראה שלו ומשקיען בשקר. הוא רץ אחרי הכבוד, הוא רץ אחרי הממון, הוא רץ אחרי התענוגים. הוא מכניס את כל תשוקתו בהם, הלא כי אז הוא הולך אחורנית. לאן אתה הולך? לא זו בלבד שאינך מתקדם הלאה... אתה יודע כמה זמן יקח לך לחזור אח"כ?! אחת מאלה, או שיקח לך הרבה מאוד זמן ואתה מתכנן לחיות מאה חמישים שנה, או שהקב"ה יצטרך לתת לך קורס מזורז. איני מאמין שאתה חפץ בקורס כזה שבו מטילים פצצה על האדם. ובכן, הסתובב לך וזכור שאין לך אפשרות להכניס את כל ההרגשים שלך בשקר, כי זה לא יביא לך תועלת כי אם נזק. והבא ליטהר מסייעין אותו. הבה לא נשכח. עם כל מעט של בא ליטהר, מגיע חבילות של סיוע לקרב את האדם אל ה'.

קו 'טעמו וראו' – מסר יומי קצר משיעורי הרה"ג ר' שמעון שפיצר שליט"א – 079.520.524.8 | או ב'קול הבינני' שלוחה 1 < 0

לקבלת המסר היומי מדי יום במייל – שלחו מייל לכתובת - teimaminahor@gmail.com

להצטרפות לשמייעת ולקבלת השיעורים המלאים ע"י מכון 'הבינני' שלחו מייל ל- info@machonhavineini.com

קול הבינני: ארה"ב - 718.686.8300 | א"י. 072.257.7726 | בלגיה. 03.300.0223 | בריטניה. 0204.586.2115